

Projekts "Youth BIZ Skillset"

Līguma Nr. 2017-2-LV02-KA205-001740

DARBA TIRGŪ PIEPRASĪTĀS PRASMES

IESPĒJAS IZMANTOT DARBA SLUDINĀJUMU INFORMĀCIJU
DARBA TIRGUS PIEPRASĪTO PRASMJU IDENTIFICĒŠANĀ

Saturs

Ievads.....	2
Pētījuma kopsavilkums.....	5
Pētījuma rezultāti.....	9
Biežāk izvirzītās prasību tematiskās grupas.....	9
Biežāk izvirzītās konkrētās prasības.....	9
Biežāk izvirzītās prasības profesiju grupās.....	12
Ekspertu viedokļi par pētījuma rezultātiem.....	14

Darba tirgū pieprasītās prasmes, spējas un kompetences ir pastāvīgi mainīgas. Tam, savukārt, ir tieša ietekme kā uz vispārējās, profesionālās un augstākās izglītības, tā arī mūžizglītības lomu un saturu esošo un potenciālo darba ņēmēju, darba devēju un uzņēmējdarbības attīstītāju kompetenču veidošanu un pilnveidošanu. Īpaši aktuāli tas ir jauniešiem, kuri, šodien uzsākot izglītības ieguvi, nevar zināt un paredzēt darba tirgū pieprasītās prasmes un kompetences pat tuvākajos gados. Tādēļ kā nacionālā, tā starptautiskā līmenī tiek īstenotas daudzveidīgas pētnieciskās aktivitātes, lai apzinātu esošo un prognozētu paredzamo pieprasījumu vidējā un ilgtermiņā. Arī projekts “Youth BIZ Skillset” un tā ietvaros īstenotais pilotpētījums par iespējām izmantot darba sludinājumu informāciju darba tirgus pieprasīto prasmju identificēšanā sniedz ieguldījumu, no vienas puses, jauniešu un jebkura esošā vai potenciālā darba ņēmēja un uzņēmējdarbības veicēja informēšanā, un, no otras puses, metodoloģisko izaicinājumu risināšanā darba tirgus pieprasījuma apzināšanā un prognozēšanā.

Par projektu

Pilotpētījums par iespējām izmantot darba sludinājumu informāciju darba tirgus pieprasīto prasmju identificēšanā tika īstenots Erasmus+ stratēģiskās partnerības projekta "Youth BIZ Skillset" ietvaros (īstenošanas laiks: 2017. gada septembris - 2019. gada februāris). Projekta mērķis ir sekmēt biznesa domāšanas veidu un uzņēmējdarbībai nepieciešamās prasmes jauniešu vidū, izstrādājot metodoloģiskus rīkus un apmācot gan jauniešus, gan jaunatnes darbiniekus.

Par pētījumu

Pētījuma mērķis bija iegūt datus, kas raksturo esošo darba tirgus pieprasījumu pēc konkrētām prasmēm, spējām un kompetencēm. Pētījuma papildu mērķis bija novērtēt, vai un cik drošticami šādas informācijas ieguvei ir izmantojami darba sludinājumi, pieņemot, ka tie sniedz visaktuālākos datus par darba tirgus esošo pieprasījumu gan attiecībā uz profesijām un to grupām, gan tām izvirzītajām prasmju un kompetenču prasībām.

Pētījums tika īstenots šādos secīgos soļos:

 Darba sludinājumu datu apkopošana. Datu kopa iekļāva visus tos vakanču sludinājumus, kuri bija pieejami darba sludinājumu portālā www.cv.lv Latvijā un www.cv.ee Igaunijā 2017. gada novembrī. Kopumā tika apkopoti 2 439 sludinājumi Latvijā un 1 529 Igaunijā.

 Darba sludinājumu satura apstrāde. Vakanču sludinājumos iekļautā informācija tika kodēta divos aspektos: (a) profesijas, kuru darbinieki tiek meklēti, (b) potenciālajiem darbiniekiem izvirzītās prasības. Profesiju kodēšana tika veikta pēc Latvijā izmantotā Profesiju klasifikatora, kurš veidots, piemērojot Starptautisko standartizēto profesiju klasifikāciju (ISCO–08). Prasības attiecībā uz iegūto izglītību tika kodētas atbilstoši Izglītības un mācību nozaru klasifikācijai (ISCED–F 2013). Pārējās informācijas kodēšana tika īstenota, veicot divpakāpju kodēšanas procedūru – vispirms detalizēti kodējot katru no norādītajām prasmēm, pēc tam tās grupējot tematiskās grupās: pamatprasmes, valodu prasmes, datorprasmes, komunikācijas prasmes, specifiskas prasmes u.c. Kopumā tika sakodētas 24 732 informācijas vienības attiecībā uz prasītajām prasmēm, tai skaitā 15 326 darba sludinājumos Latvijā un 9 406 Igaunijā.

 Datu analīze. Balstoties kodētajā darba sludinājumu datu masīvā, tika veikta padziļināta analīze par pieprasītajām prasmēm darba tirgū kopumā, kā arī dažādos papildu griezumos (profesiju grupās, savstarpējās kombinācijās, valstu dalījumā u.c.).

Darba sludinājumu satura izmantošana, lai identificētu darba tirgū pieprasītās prasmes, ir tikusi un tiek izmantota daudzos ārvalstu un starptautiskos pētnieciskos projektos. Šī projekta viens no mērķiem bija veikt pilotpētījumu, lai noskaidrotu, kādi ir darba sludinājumu satura izmantošanas metodoloģiskie ierobežojumi un priekšrocības. Pilotpētījuma ietvaros 2017. gada novembrī no portāla www.cv.lv Latvijā un www.cv.ee Igaunijā tika iegūti kopumā attiecīgi 2 439 un 1 529 darba sludinājumi. Salīdzinoši visvairāk – attiecīgi 38% un 29% – bija pārstāvēti darba sludinājumi vecāko speciālistu vakancēm, kā arī speciālistu vakancēm (23% un 15%). Trešā visvairāk pārstāvētā profesiju grupa bija pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki – 13% Latvijā un 19% Igaunijā. Salīdzinoši retāk darba sludinājumos pārstāvētas mazāk kvalificētās profesijas. Abu valstu datu kopas ir profesiju pārstāvēniecībā līdzīgas, un to dati – pilnvērtīgi salīdzināmi profesiju pamatgrupu un daļēji arī 2–zīmju līmenī.

Biežāk kā konkrētas izglītības, tehniskās vai pamatprasmes vakanču sludinājumos tiek norādīts uz nepieciešamību pēc konkrētām personības iemaņām, rakstura iezīmēm (77% sludinājumu Latvijā un 84% – Igaunijā). Otra biežāk izvirzītā prasība ir valodu zināšanas (attiecīgi – 77% un 73%). Gandrīz tikpat bieži tiek prasīta iepriekšēja darba pieredze (75% un 69%). Specifiskas zināšanas un prasmes norādītas 63% sludinājumu Latvijā un 54% – Igaunijā, un aptuveni tikpat bieži tiek prasītas komunikācijas un saskarsmes prasmes (59% un 57%). Konkrētu iegūto izglītību prasa 53% vakanču sludinājumi Latvijā un 39% – Igaunijā. Datorprasmes tiek norādītas 38% sludinājumu Latvijā un 40% – Igaunijā. Savukārt salīdzinoši visretāk norādītās prasības ir pamatprasmes (16% un 25%) un tehniskās prasmes (15% un 18%).

Detalizēta prasīto prasmju analīze liecina, ka visbiežāk darba sludinājumos iekļauta prasība pēc iepriekšējas darba pieredzes (75% Latvijā, 69% – Igaunijā). Valsts valodas prasība minēta 52% sludinājumu Latvijā un 48% – Igaunijā. Savukārt angļu valodas prasmes prasītas 55% sludinājumu Latvijā un 47% – Igaunijā. Nepieciešamība pēc krievu valodas prasmes Igaunijā iekļauta 32% sludinājumu, bet Latvijā – 42%. Iepriekšēja darba pieredze un valodu zināšanas sekojoši ir tās prasības, kuras tiek konkrēti norādītas vairāk nekā pusē no visiem vakanču sludinājumiem.

Analizējot vakanču sludinājumos iekļauto prasību savstarpējās kombinācijas, novērojams – prasība pēc iepriekšējas darba pieredzes, valodu prasmes, zināšanas konkrētajā jomā, komunikācijas prasmes un atbildības sajūta (Latvijas gadījumā – arī augstākā izglītība) ir caurvijus prasības, kuras kombinēti tiek prasītas lielākajā daļā darba sludinājumu.

Analizējot sludinājumos iekļautās prasības profesiju grupu griezumā, novērojams, ka daļa prasību ir tādas, kas izteikti bieži tiek izvirzītas gandrīz visās profesiju grupās, bet daļa prasību ir specifiskas. Kā horizontālas prasības (tādas, kas atkārtojas visās vai gandrīz visās profesiju grupās) identificējamās – iepriekšēja darba pieredze, valsts valodas prasme, atbildīgums un precizitāte. Angļu valodas prasmes tiek prasītas augstākas kvalifikācijas vakancēm, bet retāk – zemākas kvalifikācijas. Līdzīgi arī krievu valoda. Arī komunikācijas un saskarsmes prasības biežāk tiek prasītas augstākas kvalifikācijas darba vietās.

KĀDAS PRASMES VISBIEŽĀK PRASĪTAS DARBA SLUDINĀJUMOS LATVIJĀ?

PERSONĪBAS IEZĪMES, RAKSTURS

77%

Atbildīgums/ augsta atbildības sajūta 35%
Precizitāte/ uzmanība pret detaļām 19%
Spēja strādāt patstāvīgi/ pašdisciplīna 22%
Patikams raksturs/ pozitīva attieksme 16%
Vēlme attīstīties/ mācīties 13%
Orientācija uz rezultātu/ mērķtiecīgums 12%
Stresa noturība 10%

VALODU PRASMES

77%

Angļu valoda 55%
Valsts valoda 52%
Krievu valoda 42%

IEPRIEKŠĒJA DARBA PIEREDZE

75%

SPECIFISKAS ZINĀŠANAS/ PRASMES

63%

Zināšanas/ prasmes konkrētajā jomā 37%
Klientu apkalpošanas prasmes/
orientācija uz klientu 16%

KOMUNIKĀCIJAS, SASKARSMES PRASMES

59%

Komunikācijas/ saskarsmes prasmes 36%
Prasmes strādāt komandā/ sadarbības prasmes 29%
Organizatoriskās/ plānošanas prasmes 10%

IZGLĪTĪBA

53%

Augstākā izglītība/
nepabeigta augstākā izglītība 31%
Komerccinības un administrēšana 12%

DATORPRASMES

38%

MS Office 15%
Datorprasmes/ IT prasmes (neprecizēts) 12%

PAMATPRASMES

16%

Analitiskā domāšana/ analītiskās spējas 13%

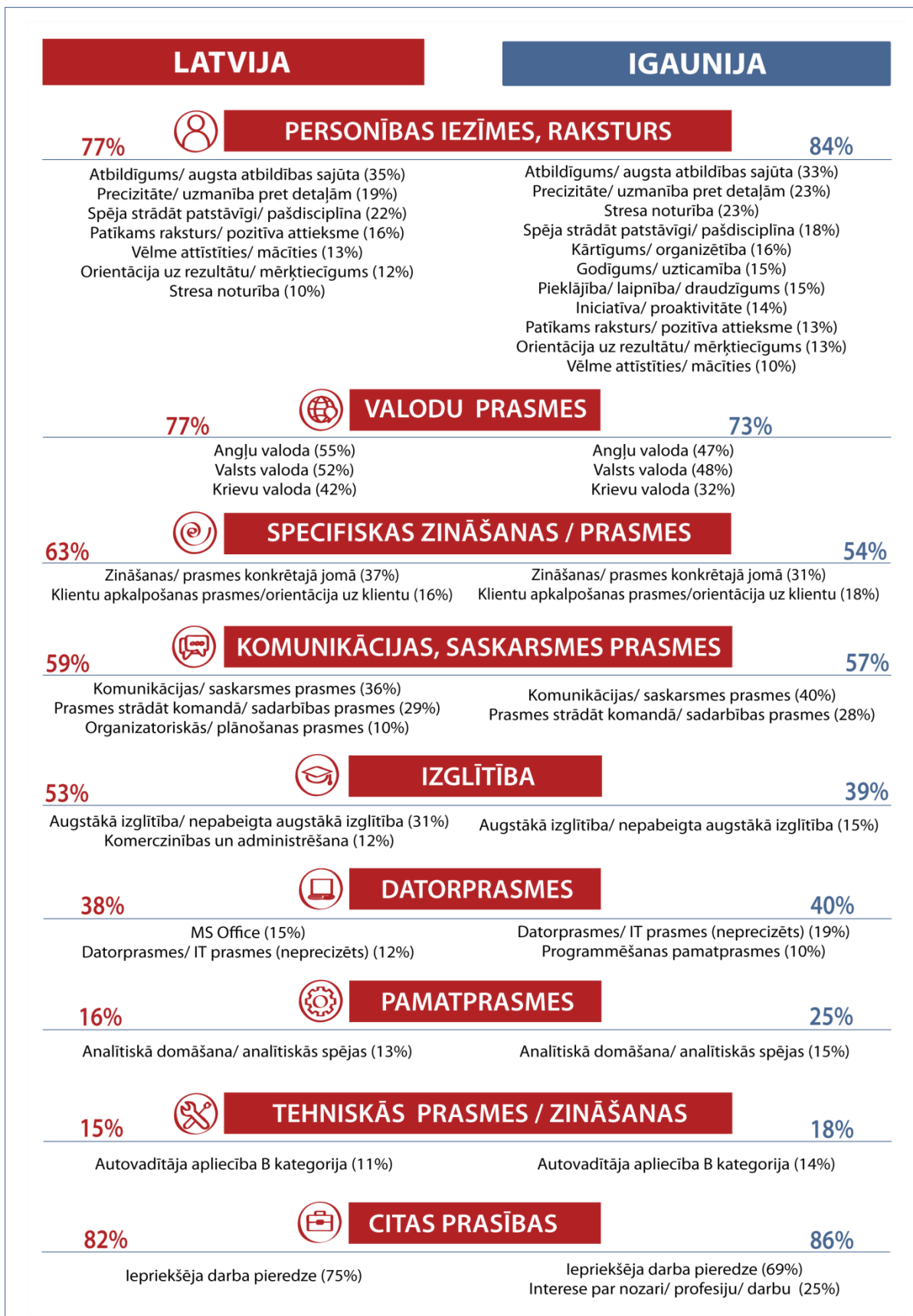
TEHNISKĀS PRASMES/ ZINĀŠANAS

15%

Autovadītāja apliecība B kategorija 11%

Norādītas tās prasības, kas minētas >10% sludinājumu Latvijā

Visbiežāk norādītās prasmes darba sludinājumos Latvijā un Igaunijā

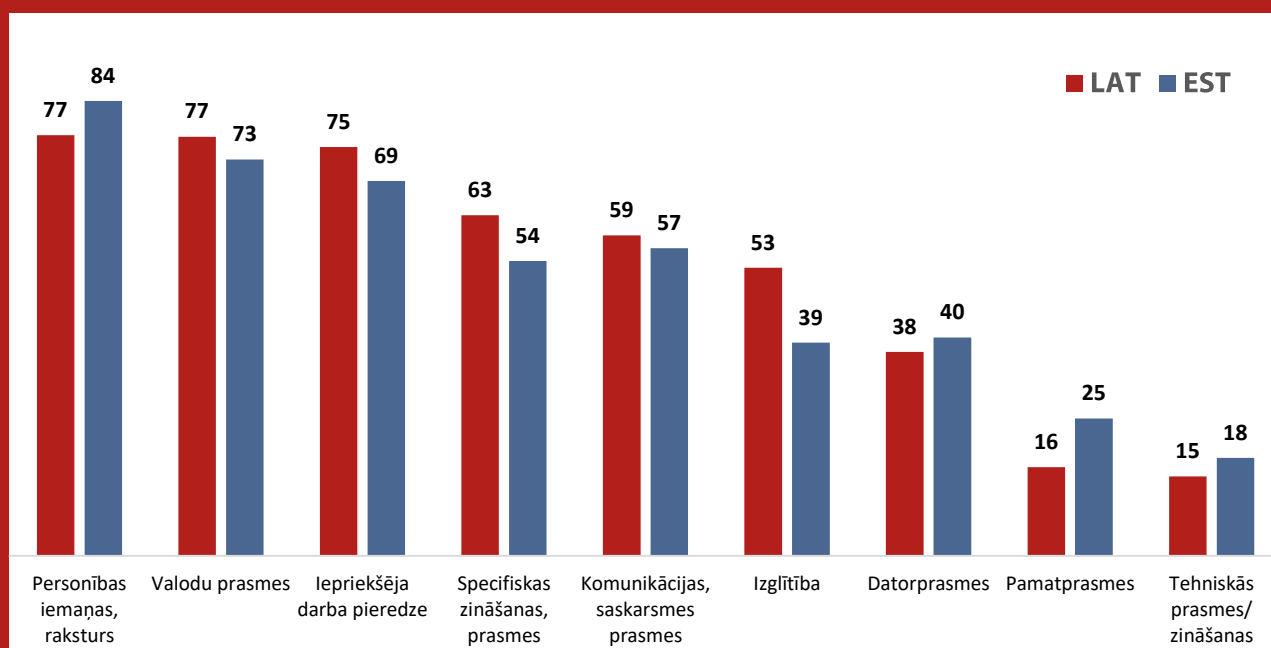
Norādītas tās prasības, kas minētas >10% sludinājumu Latvijā un Igaunijā

Biežāk izvirzītās prasību tematiskās grupas

Kā liecina darba sludinājumu datu analīze, biežāk kā konkrētas izglītības, tehniskās vai pamatprasmes vakanču sludinājumos tiek norādīts uz nepieciešamību pēc konkrētām personības iemaņām, rakstura iezīmēm (77% sludinājumu Latvijā un 84% – Igaunijā). Otrā biežāk izvirzītā prasība ir valodu zināšanas (attiecīgi – 77% un 73%). Gandrīz tikpat bieži tiek prasīta iepriekšēja darba pieredze (75% un 69%). Specifiskas zināšanas un prasmes norādītas 63% sludinājumu Latvijā un 54% – Igaunijā, un aptuveni tikpat bieži tiek prasītas komunikācijas un saskarsmes prasmes (59% un 57%). Konkrētu iegūto izglītību prasa 53% vakanču sludinājumi Latvijā un 39% – Igaunijā. Datorprasmes tiek norādītas 38% sludinājumu Latvijā un 40% – Igaunijā. Savukārt salīdzinoši visretāk norādītās prasības ir pamatprasmes (16% un 25%) un tehniskās prasmes (15% un 18%).

Atšķirības abu valstu datu kopās nav ļoti izteiktas. Vislielākā datu atšķirība novērojama attiecībā uz izglītību – Latvijā tā tiek norādīta par 14% biežāk. Par 8% biežāk Latvijas darba sludinājumos norādītas prasības pēc specifiskām zināšanām un prasmēm, bet 6% biežāk – prasība pēc iepriekšējās darba pieredzes. Savukārt Igaunijas darba sludinājumos par 9% biežāk norādīta nepieciešamība pēc pamatprasmēm, par 6% biežāk – personības iemaņām, rakstura iezīmes.

Prasmes, spējas, izglītība (tematiski grupēts)

Minēšanas biežums % visos darba sludinājumos Latvijā un Igaunijā

Biežāk izvirzītās konkrētās prasības

Detalizēta prasīto prasmju analīze liecina, ka visbiežāk darba sludinājumos iekļauta prasība pēc iepriekšējas darba pieredzes (75% Latvijā, 69% – Igaunijā). Valsts valodas prasība minēta 52% sludinājumu Latvijā un 48% – Igaunijā. Savukārt angļu valodas prasmes prasītas 55% sludinājumu Latvijā un 47% – Igaunijā. Nepieciešamība pēc krievu valodas prasmes Igaunijā iekļauta 32% sludinājumu, bet Latvijā – 42%. Iepriekšēja darba pieredze un valodu zināšanas sekojoši ir tās prasības, kuras tiek konkrēti norādītas vairāk nekā pusē no visiem vakanču sludinājumiem.

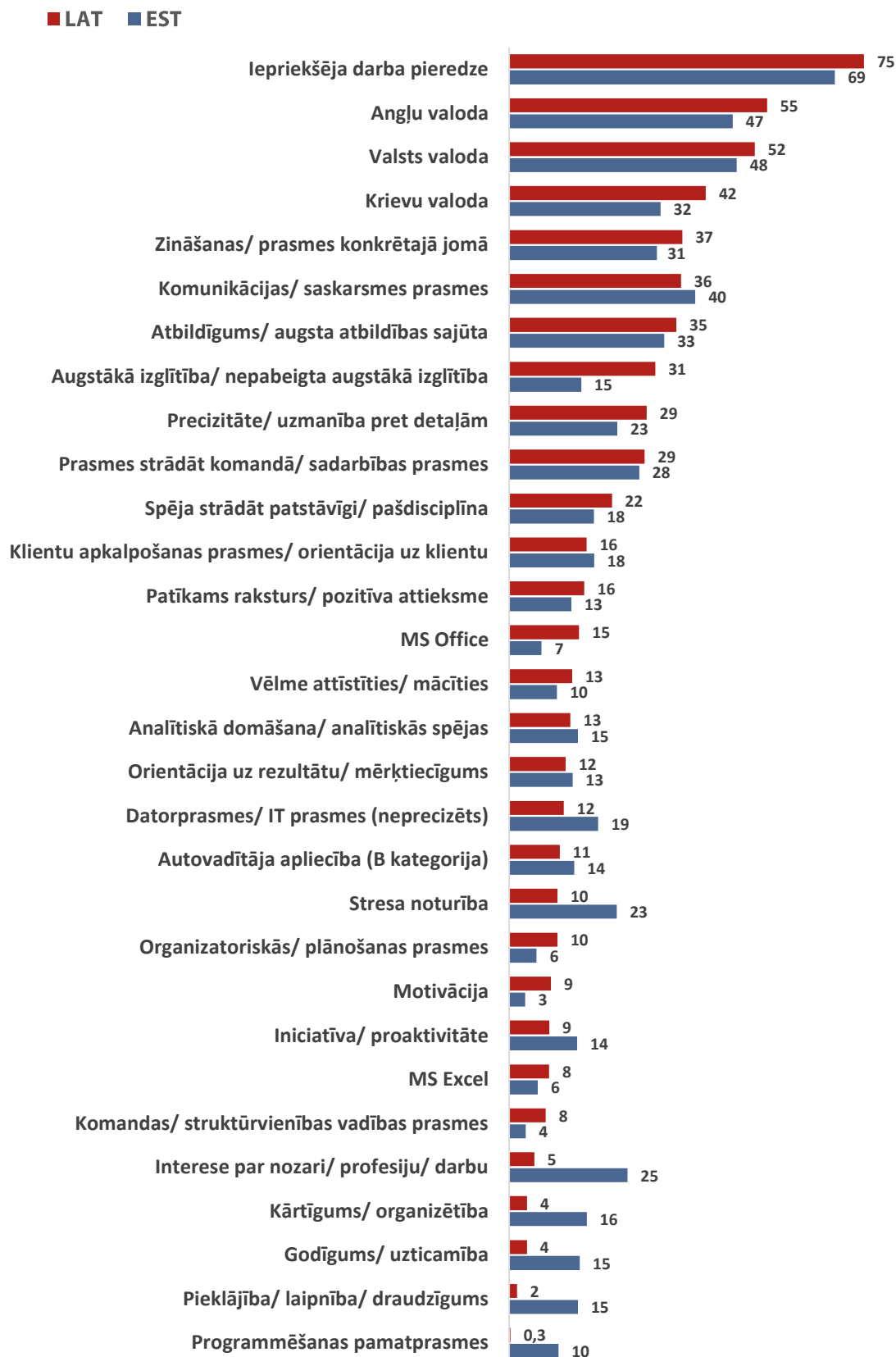
Nosacītu sekundāro prasību grupu veido tādas prasības kā zināšanas konkrētajā jomā (37% Latvijā, 31% Igaunijā), komunikācijas un saskarsmes prasmes (36% un 40%), atbildīgums, augsta atbildības sajūta (35% un 33%), nepieciešamība pēc augstākās izglītības (31% un 15% (Igaunijā norādīta izteikti retāk nekā Latvijā)), precizitāte (29% un 23%), prasmes strādāt komandā (29% un 28%).

Savukārt trešo nozīmības grupu veido vēl citas personības iezīmes, kā arī šajā grupā parādās prasības pēc konkrētām prasmēm kā, piemēram, *MS Office* lietošanas prasmes, datorprasmes, autovadītāja apliecība, programmēšanas pamatprasmes.

Vērtējot Latvijas un Igaunijas darba sludinājumos iekļauto prasību atšķirības, novērojams, ka Igaunijā biežāk nekā Latvijā sludinājumos iekļautas tādas prasības kā interese par nozari (+20%), pieklājība, laipnība, draudzīgums (+13%), kārtīgums, organizētība (+13%), stresa noturība (+13%), godīgums, uzticamība (+11%), programmēšanas pamatprasmes (+10%). Savukārt Latvijā biežāk nekā Igaunijā sludinājumos iekļautas prasības pēc augstākās izglītības (+16%), krievu valodas zināšanām (+10%), *MS Office* prasmēm (+8%). Absolūtajā vairākumā izdalīto prasmju to norādīšanas biežums abās valstīs gan ir neliels un nepārsniedz 5% robežu.

Prasmes, spējas, izglītība (detalizēti, negrupēti) – visbiežāk minētās

Minēšanas biežums % visos darba sludinājumos Latvijā un Igaunijā

Biežāk izvirzītās prasības profesiju grupās

 Analizējot sludinājumos iekļautās prasības profesiju grupu griezumā, novērojams, ka daļa prasību ir tādas, kas izteikti bieži tiek izvirzītas gandrīz visās profesiju grupās, bet daļa prasību ir specifiskas. Kā horizontālas prasības (tādas, kas atkārtojas visās vai gandrīz visās profesiju grupās) identificējamas – iepriekšēja darba pieredze, valsts valodas prasme, atbildīgums un precizitāte.

Angļu valodas prasmes tiek prasītas augstākas kvalifikācijas vakancēm, bet retāk – zemākas kvalifikācijas. Līdzīgi arī krievu valoda (Igaunijā gan novērojams izņēmums – vecākajiem speciālistiem krievu valoda tiek prasīta tikai aptuveni 1/5 gadījumu).

Arī komunikācijas un saskarsmes prasības biežāk tiek prasītas augstākas kvalifikācijas darba vietās. Interesanti, ka prasmes strādāt komandā un sadarbības prasmes Latvijā biežāk prasītas zemākas kvalifikācijas darba vietām, bet Igaunijā – augstākas kvalifikācijas.

Prasmes, spējas, izglītība (detalizēti, negrupēti) – visbiežāk norādītās prasības profesiju grupās Latvijā un Igaunijā

Iekrāsotas tās prasības, kas norādītas >30% gadījumu

Latvija	Visi darba sludinājumi	Vadītāji	Vecākie speciālisti	Speciālisti	Kalpotāji	Pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki	Kvalificēti strādnieki un amatnieki	Vienkāršas profesijas
Iepriekšēja darba pieredze	75	92	78	75	61	75	88	44
Angļu valoda	55	63	59	73	58	30	12	21
Valsts valoda (latviešu)	52	63	37	63	61	70	43	65
Krievu valoda	42	49	33	59	56	40	16	14
Zināšanas/ prasmes konkrētajā jomā	37	41	56	33	15	13	29	11
Komunikācijas/ saskarsmes prasmes	36	45	32	52	56	25	8	4
Atbildīgums/ augsta atbildības sajūta	35	35	20	41	46	48	63	54
Augstākā izglītība/ nepabeigta augstākā izglītība	31	54	36	41	26	13	2	
Precizitāte/ uzmanība pret detaļām	29	23	19	34	45	36	47	35
Prasmes strādāt komandā/ sadarbības prasmes	29	27	26	30	25	37	30	43
Spēja strādāt patstāvīgi/ pašdisciplīna	22	18	23	31	17	15	14	11
Klientu apkalpošanas prasmes/ orientācija uz klientu	16	11	8	16	39	35	2	17
Patikams raksturs/ pozitīva attieksme	16	10	5	16	20	41	25	38
Komandas/ struktūrvienības vadības prasmes	8	51	5	4	0,4	10	4	4

Igaunija	Visi darba sludinājumi	Vadītāji	Vecākie speciālisti	Speciālisti	Kalpotāji	Pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki	Kvalificēti strādnieki un amatnieki	Iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri	Vienkāršas profesijas
Iepriekšēja darba pieredze	69	89	80	74	62	40	84	67	50
Valsts valoda (igauņu)	48	56	39	46	55	66	39	40	38
Angļu valoda	47	66	60	61	49	31	25	21	12
Komunikācijas/ saskarsmes prasmes	40	44	43	46	51	52	11	11	6
Atbildīgums/ augsta atbildības sajūta	33	19	17	24	34	51	52	44	67
Krievu valoda	32	43	22	38	48	38	29	31	16
Zināšanas/ prasmes konkrētajā jomā	31	42	46	39	20	7	32	20	11
Prasmes strādāt komandā/ sadarbības prasmes	28	35	35	31	22	21	20	7	21
Interese par nozari/ profesiju/ darbu	25	27	23	25	23	31	22	19	22
Precizitāte/ uzmanība pret detaļām	23	21	21	22	38	12	36	30	38
Stresa noturība	23	27	15	17	32	38	22	13	23
Klientu apkalpošanas prasmes/ orientācija uz klientu	18	13	9	18	25	49	2	3	3
Kārtīgums/ organizētība	16	16	17	14	34	9	20	13	26
Pieklājība/ laipnība/ draudzīgums	15	3	4	7	17	43	13	9	24
Autovadītāja apliecība (B kategorija)	14	16	8	21	16	6	17	40	13
Orientācija uz rezultātu/ mērķtiecīgums	13	34	16	14	11	7	5		2

Minēšanas biežums % visos darba sludinājumos Latvijā un Igaunijā

Aļona Tutova

Labklājības ministrijas
Darba tirgus politikas
departamenta vecākā
eksperte

Pētījuma dati un secinājumi saskan ar to, kas ticis secināts arī Labklājības ministrijas (LM) un Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) īstenotajos darba tirgus pētījumos. Norādītie prasmju pieprasījumi lielā mērā sakrīt arī ar to, kāda veida apmācības darba meklētājiem nodrošina NVA atbalsta pasākumu ietvaros.

Jāuzsver, ka LM un NVA jau vairākus gadus īsteno kompleksu pētniecisku pieeju darba tirgū pieprasīto prasmju modelēšanai, tai skaitā ir izstrādāts darba tirgus prognozēšanas modelis. Tas iekļauj informāciju par darba tirgū pieprasītām prasmēm un ir vērsts uz to, lai ilgtermiņā mazinātu izglītības piedāvājuma un darba tirgus pieprasījuma neatbilstības, tai skaitā īstenojot izmaiņas vispārējās vidējās, profesionālās un augstākās izglītības programmās.

Anita Līce

Izglītības un
nodarbinātības
eksperte

Pārsteidz, ka sludinājumos ir tik liels uzsvars uz personīgām īpašībām un rakstura iezīmēm - tās ir lietas, ko grūti pārbaudīt, saistītas ar pašnovērtējumu. Pēc konkrētām prasībām (izglītība, pieredze, tehniskās prasmes) iesūtītos pieteikumus var viegli atsijāt, bet personīgo īpašību gadījumā nepieciešama vismaz viena personīga tikšanās. Cita starpā - tieši šo aspektu darba devēji nereti min kā iemeslu, kādēļ darbiniekus vakancēm nemeklē sludinājumos, jo iesūtītos pieteikumus ir laikietilpīgi pārbaudīt un atrast piemērotāko kandidātu, kamēr personīgi ieteikumi ir produktīvāks rekrutācijas veids.

Izteiktā prasība par trīs valodu zināšanām nepārsteidz un tā ataino reālo Latvijas darba tirgus situāciju, kura gan dažkārt nonāk pretrunā ar valsts valodas politiku un svešvalodu lietošanas politiku. Jauniešu izaicinājums šādā aspektā ir būtisks, jo latviešu jaunieši reti prot krievu valodu, savukārt krievvalodīgie jaunieši bieži vien slikti pārzina latviešu valodu.

Pārsteidz arī tas, ka salīdzinoši reti vadītājiem un profesionāļiem tiek prasīta augstākās izglītības esamība. Tas, iespējams, norāda uz darba devēju attieksmes maiņu pret formālu izglītības esamību, lielāku uzsvāru liekot uz konkrētām prasmēm un personīgām rakstura iezīmēm.

Toomas Danneberg

Igaunijas Biznesa skolas ārējo sakaru un biznesa attīstības prorektors, Biznesa inovāciju maģistra programmas vadītājs

Pētījuma dati rāda, ka sociālās prasmes un iemaņas kļūst līdzvērtīgi būtiskas vai pat būtiskākas par specifiskām ar konkrētā darba veikšanu saistītām prasmēm un pieredzi. Tas, savukārt, liecina, ka darba tirgus vismaz daļēji apzinās, ka darba produktivitāti jau tuvākajā nākotnē noteiks darbinieku personības, sociālās iemaņas un spējas. Tai pat laikā salīdzinoši augstu tiek vērtētas arī noteiktas analītiskās un tehniskās prasmes.

Šie dati kārtējo reizi apliecina, ka izglītības piedāvājumam ir jāmainās, jākļūst elastīgākam, uz saskarsmi, komandas darbu un sociālām prasmēm orientētam. Šādā aspektā īpaši jāakcentē arī mūžizglītības arvien pieaugošā loma.

Jauniešiem un potenciālajiem darba ņēmējiem vai uzņēmējdarbības veicējiem savukārt šī pētījuma dati ļauj un liek skaidri apzināties, ka ar specifiskām profesijai nepieciešamām prasmēm ir un būs par maz, lai būtu pieprasīti un veiksmīgi darba tirgū ilgtermiņā.

Oksana Žabko

Nodibinājuma „Baltic Institute of Social Sciences” projektu direktore, jauniešu nodarbinātības pētniece

Pētījuma dati noteikti attēlo darba tirgus īstermiņa pieprasījumu, aktuālākās šī brīža vajadzības. Tai pat laikā datos nav ļoti izteikta pārstāvība tiem darba tirgus pieprasījuma aspektiem, kurus kā būtiskus identificē vidējā un ilgtermiņa darba tirgus prognozes un izpētes. Iespējams, tas norāda, ka darba tirgus vēl ir tikai pārorientēšanās procesā uz nākotnē pieprasīto prasmju apzināšanu un iekļaušanu savos biznesa modeļos.

No jauniešu skatu punkta šī pētījuma dati varētu nešķīst pārāk pievilcīgi, jo ne pārāk izteikti akcentē tās vērtības un vēlmes, ko jaunieši pauž attiecībā uz nodarbinātību - horizontālas attiecības kolektīvā, komandu un projektu darbs, brīvs darba plānojums u.tml. Sludinājumos, īpaši Latvijas, liels uzsvars tiek likts uz tehniskām, nevis sociālām, prasmēm - iepriekšēja darba pieredze, valodu zināšanas, augstākās izglītības esamība.

Interesanti, ka Latvijā augstākās izglītības esamība tiek prasīta izteikti biežāk nekā Igaunijā - iespējams, tas norāda uz atšķirīgu izpratni par augstākās izglītības vietu un vērtību nodarbinātības veicināšanā.

Jānis Bergs

AS "SAF Tehnika"

Ziemeļamerikas filiāles
vadītājs

Iegūtie dati nepārsteidz, bet atspoguļo pastāvošās darba tirgus un uzņēmējdarbības atšķirības starp Latviju un Igauniju – Igaunija ir vairāk rietumnieciskāka, kamēr Latvija diemžēl joprojām sovjetiskāka. Tāpēc igauņu sludinājumos vairāk tiek akcentētas tādas prasības kā godīgums, orientācija uz klientu, dator- un programmēšanas prasmes, kamēr Latvijas darba devēji biežāk prasa iepriekšēju darba pieredzi, augstākās izglītības esamību un krievu valodas prasmes. Amerikas Savienoto Valstu (kur šobrīd vadu uzņēmuma pārstāvniecību) darba sludinājumi būtu tuvāki Igaunijas piemēram.

Agnese Hermane

Latvijas Kultūras akadēmijas
Kultūras socioloģijas un
menedžmenta katedras
vadītāja, radošo industriju
programmas direktore

Izmantot darba tirgus pieprasīto prasmju apzināšanai vakanču sludinājumus ir Latvijai līdz šim neierasta pieeja. Lai gan tai ir vairākas metodoloģiskas nepilnības, tā noteikti ļauj gūt priekšstatu par darba tirgus aktuālajām vajadzībām un pieprasījumu.

Pārsteidz, ka tik ļoti izteikti darba tirgus pieprasījumā dominē personības un rakstura iezīmes, bet mazāks uzsvars uz tehniskām zināšanām, datorprasmēm, konkrētās jomas specifiskām zināšanām un prasmēm. Tāpat lielā mērā pārsteidz, ka salīdzinoši zems ir augstākās izglītības pieprasījums - iespējams, tas norāda uz joprojām pastāvošām izglītības un darba tirgus neatbilstībām, vai uz būtiskām darba tirgus izmaiņām, kur personīgās iemaņas, rakstura iezīmes un sociālās prasmes dominē pār tehniskām, konkrētām prasmēm. Zināmā mērā tas arī norāda, ka darba devēji primāri meklē darbiniekus, kas spēj ar savu personību iekļauties kolektīvā, pastāvošajā darba kultūrā, bet specifiskās prasmes ir gatavi iemācīt. Tai pat laikā nedrīkst tomēr aizmirst, ka izglītībai ir liela loma personības pilnveidē, un šādā aspektā var teikt, ka tieši izglītība nodrošina tādu personību attīstību, kādas labprāt kā darbiniekus piesaista darba devēji.

Aplūkojot datus, pārsteidza arī tas, ka izteikti reti darba sludinājumos tiek norādītas tās prasmes, kuras kā vidējā un ilgtermiņā būtiskas definē akadēmiskā literatūra un nākotnes studijas - radošums, komandas darbs, sadarbība. Iespējams, tas norāda uz vēl sagaidāmām pārmaiņām darba tirgus pieprasījumā, darba devējiem apzinot un apzinoties nākotnē pieprasītās prasmes.

Ragnar Siil

Kultūrpolitikas un radošo
industriju stratēģiju
eksperts, *Creativity Lab*
(Igaunija) dibinātājs

No vienas puses, pētījuma rezultāti nav pārsteidzoši un tie apstiprina pēdējo 5-10 gadu attīstības tendenci darba tirgū, ka darba devēji meklē un rekrutē ne tik daudz konkrētu zināšanu un prasmju ekspertus, bet gan tādus darbiniekus, kuri atbilst konkrētās organizācijas kultūrai. Specifiskas prasmes un zināšanas iespējams iemācīt, bet piemeklēt atbilstību noteiktām organizācijas un darba kultūras vērtībām ir liels izaicinājums. Un tieši šis aspekts pētījuma datos pārsteidz visvairāk – gan Latvijas, gan Igaunijas darba devēji to ļoti lielā mērā apzinās, un tas atklājas arī darba sludinājumu saturā. Tai pat laikā dati arī liecina par būtiskām atšķirībām Latvijas un Igaunijas darba tirgū – Latvijā darba devēji tomēr lielāku uzsvāru liek uz specifiskām prasmēm un kompetencēm (valodu prasmes, tehniskas prasmes u.tml.), kamēr Igaunijā darba devēji meklē darbiniekus ar “pareizo attieksmi” (pašiniciatīva, godīgums, stresa noturība, analītiskās spējas u.tml.).

Pētījuma dati arī apliecina, ka Latvijas un Igaunijas darba devēji lielā mērā apzinās tos tuvākās un tālākās nākotnes darba tirgus izaicinājumus, uz kādiem norādīts Pasaules ekonomikas foruma 21. gadsimta prasmju 2016. gada ziņojumā, kur kā nākotnē būtiskas tika definētas četras pamatprasmes – kritiskā domāšana un problēmu risināšana, radošums, komunikācija un sadarbība. Tās, savukārt, determinē nākotnē pieprasītākās darbinieku prasmes – ieinteresētība, iniciatīva, neatlaidība, pielāgošanās spējas, līderība, kā arī sociālā un kultūras izpratne. Visas minētās izteikti pārstāvētas arī darba sludinājumu saturā, kur personības un rakstura iezīmes izteikti prevalē pār tehniskām un specifiskām zināšanām. Tas būtu jāņem vērā arī izglītības satura izstrādātājiem, lielāku uzsvāru liekot uz saskarsmi un komunikāciju, sadarbību, radošumu un analītisko domāšanu (tai skaitā dizaina domāšanu).

Darba vietas jēdziens – darba saturs, prasības pret darbiniekiem, darba process - strauji mainās. Vienīgais, par ko iespējams būt pilnīgi pārliecinātiem – ka viss ir mainīgs un nepieciešams būt ļoti elastīgiem un pielāgoties spējīgiem, lai atbilstu darba tirgus pieprasījumam. Jauniešiem jāapgūst daudz un dažādas pieredzes, kultūras dažādība, lai spētu būt atvērti visam jaunajam un mainīgajam. Augstākā izglītība pati par sevi vairs negarantē labu darbu, tā drīzāk ir platforma un vide eksperimentēšanai, testēšanai, starpnozarū sadarbībai un pieredzes apmaiņai.

Pētījumu "Darba tirgū pieprasītās prasmes: iespējas izmantot darba sludinājumu informāciju darba tirgus pieprasīto prasmju identificēšanā" izstrādāja nodibinājums "Latvijas Jauno uzņēmēju centrs "Jobs & Society"" partnerībā ar Igaunijas Biznesa skolu Erasmus+ stratēģiskās partnerības projekta "Youth BIZ Skillset" ietvaros.

Projekts "Youth BIZ Skillset" (Nr. 2017-2-LV02-KA205-001740) tika finansēts ar Eiropas Komisijas "Erasmus+: Jaunatne darbībā", kuru Latvijā administrē Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra, atbalstu. Šī publikācija atspoguļo vienīgi autora uzskatus, un Komisijai nevar uzlikt atbildību par tajā ietvertās informācijas jebkuru iespējamo izlietojumu.

Pilns pētījuma ziņojums pieejams šeit: <https://juc.lv/projekti/> - Youth Bizz Skillset sadaļā.